

Uprorowadzenie rodzicielskie w trybie Konwencji Haskiej

W związku z postępującą transgraniczną migracją osób, w szczególności w celach zarobkowych, mamy do czynienia w ostatnich latach z występowaniem coraz to liczniejszych przypadków tzw. uprowadzeń rodzicielskich tj. uprowadzenie dziecka z terytorium kraju jego pobytu na terytorium innego kraju.

Sporządzona w Hadze dnia 25 października 1980 r. Konwencja dotycząca cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę zwaną dalej „Konwencją haską” lub „Konwencją” reguluje kwestie uprowadzeń rodzicielskich. Stroną tej Konwencji jest również Polska. Konwencja została w Polsce ratyfikowana w dniu 6 lipca 1992 r., zaś w dniu 25 września 1995 r. została opublikowana w Dzienniku Ustaw. Dlatego też z tym dniem przyjmuje się jej obowiązywanie na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.

Konwencja została sporządzona w głębokim przekonaniu, że interes dziecka ma podstawowe znaczenie we wszystkich sprawach dotyczących opieki nad nim. Jednocześnie pragnąc chronić dziecko na płaszczyźnie międzynarodowej przed szkodliwymi skutkami, wynikającymi z bezprawnego uprowadzenia go lub zatrzymania, i pragnąc ustalić zasady postępowania w celu zagwarantowania niezwłocznego powrotu dziecka do państwa jego stałego pobytu oraz pragnąc zapewnić ochronę prawa do odwiedzin.

Zgodnie z art. 3 Konwencji haskiej uprowadzenie lub zatrzymanie dziecka będzie uznane za bezprawne, jeżeli nastąpiło naruszenie prawa do opieki przyznanego określonej osobie, instytucji lub innej organizacji, wykonywanego wspólnie lub indywidualnie, na mocy ustawodawstwa państwa, w którym dziecko miało miejsce stałego pobytu bezpośrednio przed uprowadzeniem lub zatrzymaniem, oraz jeżeli w chwili uprowadzenia lub zatrzymania prawa te były skutecznie wykonywane wspólnie lub indywidualnie albo byłyby tak wykonywane, gdyby nie nastąpiło uprowadzenie lub zatrzymanie. Prawo do opieki, o którym mowa może wynikać w szczególności z mocy samego prawa, z orzeczenia sądowego lub administracyjnego albo z ugody mającej moc prawną w świetle przepisów ustawodawstwa tego państwa. Konwencję stosuje się do każdego dziecka, które miało miejsce stałego pobytu w umawiającym się państwie bezpośrednio przed naruszeniem praw do opieki lub odwiedzin. Konwencja natomiast przestaje obowiązywać, kiedy dziecko osiąga wiek 16 lat.

W celu realizacji zapisów Konwencji haskiej każde z umawiających się państw ma obowiązek wyznaczyć organ centralny w celu realizacji obowiązków wynikających dla niego z Konwencji. W Polsce organem centralnym jest Ministerstwo Sprawiedliwości.

Jeżeli, jakakolwiek osoba, instytucja lub inna organizacja utrzymująca, że dziecko zostało uprowadzone lub zatrzymane z naruszeniem prawa do opieki, może zwrócić się bądź do organu centralnego miejsca stałego pobytu dziecka, bądź organu centralnego każdego innego Umawiającego się Państwa o pomoc w zapewnieniu powrotu dziecka.

Wniosek powinien zawierać:

- a) informacje dotyczące tożsamości wnioskodawcy, dziecka oraz osoby, co do której istnieje domniemanie, że uprowadziła lub zatrzymała dziecko;
- b) datę urodzenia dziecka, jeśli jest to możliwe do ustalenia;
- c) podstawy, na które powołuje się wnioskodawca, żądając powrotu dziecka;
- d) wszelkie dostępne informacje dotyczące miejsca przebywania dziecka oraz tożsamości osoby, co do której istnieje domniemanie, że dziecko z nią przebywa.

Do wniosku można dołączyć lub uzupełnić go o:

- e) uwierzytelnione odpisy jakiegokolwiek orzeczenia lub ugody, przydatne dla sprawy;
- f) zaświadczenie lub poświadczony oświadczenie pochodzące od organu centralnego lub innej właściwej władzy państwa stałego pobytu dziecka lub osoby kompetentnej, dotyczące przepisów ustawodawstwa tego państwa w tym zakresie;
- g) wszelkie inne przydatne dokumenty.

Jeżeli organ centralny, który otrzymał wniosek, ma podstawy, by sądzić, że dziecko przebywa w innym umawiającym się państwie, przekazuje bezpośrednio i niezwłocznie ten wniosek do organu centralnego tego

umawiającego się państwa. Organ centralny państwa, w którym znajduje się dziecko, podejmuje lub powoduje podjęcie wszelkich stosownych środków w celu zapewnienia jego dobrowolnego wydania.

Istotą postępowania z wniosku o powrót dziecka w trybie konwencji haskiej jest zapewnienie szybkości postępowania. Dlatego też władze sądowe lub administracyjne każdego Umawiającego się Państwa powinny podejmować niezwłoczne działania w celu powrotu dziecka. Jeżeli dana władza sądowa lub administracyjna nie podejmie decyzji w ciągu sześciu tygodni od daty wpłynięcia wniosku, wnioskodawca lub organ centralny państwa wezwanego, z własnej inicjatywy lub na wniosek organu centralnego państwa wzywającego, może żądać przedstawienia powodów zwłoki.

Jeżeli dziecko zostało bezprawnie uprowadzone lub zatrzymane, a w chwili wpłynięcia wniosku do władzy sądowej lub administracyjnej umawiającego się państwa, w którym znajduje się dziecko, upłynął okres krótszy niż jeden rok od dnia uprowadzenia lub zatrzymania, zainteresowana władza zarządza niezwłoczne wydanie dziecka.

Władza sądowa lub administracyjna powinna również zarządzić wydanie dziecka, nawet po upływie jednego roku, o którym mowa w ustępie poprzedzającym, chyba że zostało ustalone, że dziecko przystosowało się już do swego nowego środowiska.

Jeżeli władza sądowa lub administracyjna państwa wezwanego ma podstawy, by sądzić, że dziecko zostało zabrane do innego państwa, może ona zawiesić działanie lub oddalić wniosek o wydanie dziecka.

Jednak, bez względu na powyższe władza sądowa lub administracyjna państwa wezwanego nie jest obowiązana zarządzić wydanie dziecka, jeżeli osoba, instytucja lub organizacja sprzeciwiająca się wydaniu dziecka wykaże, że:

- 1) osoba, instytucja lub organizacja opiekująca się dzieckiem faktycznie nie wykonywała prawa do opieki w czasie uprowadzenia lub zatrzymania albo zgodziła się lub później wyraziła zgodę na uprowadzenie lub zatrzymanie,
- 2) istnieje poważne ryzyko, że powrót dziecka naraziłby je na szkodę fizyczną lub psychiczną albo w jakikolwiek inny sposób postawiłby je w sytuacji nie do zniesienia.

Władza sądowa lub administracyjna może również odmówić zarządzenia powrotu dziecka, jeżeli stwierdzi, że dziecko sprzeciwia się powrotowi oraz że osiągnęło ono wiek i stopień dojrzałości, przy którym właściwe jest uwzględnienie jego opinii.

Przy ocenie okoliczności wyżej określonych władza sądowa lub administracyjna powinna brać pod uwagę informacje dotyczące sytuacji społecznej dziecka, dostarczone przez organ centralny lub inną właściwą władzę państwa miejsca stałego pobytu dziecka.

Wniosek o powrót dziecka do Polski powinien zostać złożony w języku polskim i języku państwa, do którego dziecko zostało uprowadzone, lub na terenie którego zostało zatrzymane.

Złożenie wniosku o powrót dziecka do organu centralnego jest wolne od opłat. Niemniej jednak składając wniosek, wnioskodawca jest zobowiązany pokryć koszty tłumaczeń dokumentów załączonych do wniosku.

Postępowanie sądowe w każdym państwie toczy się na podstawie procedury obowiązującej na terenie tego państwa. W Polsce stosowne unormowania w tym zakresie zostały zawarte w Kodeksie postępowania cywilnego.

Warto wskazać, że wniosek o powrót dziecka powinien być podpisany przez wnioskodawcę. Dlatego też błędem będzie podpisanie wniosku o powrót dziecka przez profesjonalnego pełnomocnika.

adw. Rafał Antyborzec